

ДІЛО

ВИЗВОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ:
 Львів, Ринок 10, II. пов.
 Конто почт. шкід. 141.322.
 Адреса для телеграм:
 „Діло“ Львів.
 Нач. Редактор приймає
 від 10—11 год. передпол.
 Рекламні не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
 Місячно в грош. 2,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЮ:
 В Америці 1 дол. Франції,
 Голландії, Бельгії 10 фл. фр.,
 Італії 10 л., Німеччині 4,000.000
 п. марок, Швейцарії 5 шв.
 фр., Чехословаччині 30 ч. ко-
 рон, Румунії 100 лей, Блгарії
 50 л., Австрії 4,000.000 ш.
 Швіц. Зміни адреси 10000 ш.

**В своїй оголошенні
 звертатися до Адмі-
 ністрації.**

ЦІНА
 ОДНОГО ПРИМІРНИКА
100.000 Мп.

Видас: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Перед визнанням Совітів.

Голоси польської преси.

Перспектива визнання совітів Європою поважно занепокоїла польську пресу. Польська загранична політика спиралася на аксіомі, що панування більшовиків є перехідним епізодом, який скінчиться внаслідок царату, а власники Польщі з царською Росією при допомозі Франції не тяжко буде налаштувати. Польська загранична політика всі надії покладала на Францію, на її диктатуру в Європі і на необхідність для Франції великої Польщі як заборона Франції проти Німеччини на Сході.

Можливі надії західних держав на недалекий упадок більшовиків завели і в останніх часах на заході побіглий погляд, що влада совітів не то що не зближається до упадку, а навпаки — утверджується, і що з державою совітів треба поважно числитися.

Розпочалася дискусія в заходах за політичне і господарське порозуміння з совітами на платформі визнання комуністичної форми влади як легальної.

В цій дискусії беруть участь Англія, Італія, Франція, Югославія, Чехословаччина. В заходах довести до порозуміння західних держав з совітським сходом немаловажну роль відіграє творець Малої антанти — д-р Бенеш.

Польську пресу найбільш занепокоїло становище Франції в цій справі і зріст чеських впливів на міжнародній арені.

Річеву статтю на цю тему подає „Курер польскі“.

Він звертає увагу на розвиток французько-совітських взаємин і стверджує позитивні результати подорозі сен Де Моні до Москви як подорож директора державного совітського банку Шаймана до Парижа. І подає оті факти:

„Так як правительству совітів вислано 200 аеропланів, інші фабрики продукують для совітів танки; замовлення для совітської авіаційної плавби мають бути ще збільшені. Неофіційно представники совітів обильно кидають гроші, а до унікатів треба зачислити голос остороги „L'Ouvrier“, який нарікає, що Франція продає всенний матеріял проти себе самої, бо совіти можуть використати його проти французької союзниці-Польщі. Польження на ділі багато серйозніше: Шайман приїхав до Парижа не тому, щоб продати державні російські дорогі цінності, які пота bene є доволі марні і зрештою віддавна їх пропонували на амстердамському ринку. Директор державного совітського банку „уповажений“ заключити концесійну умову з власниками тих французьких фірм, що стратили своє майно, ульокване в Росії. Французьким колам при цим залежить на успіху, щоби не дати змоги Німцям та іншим державам заключити з совітами умови в надто широкім обсязі“.

„Французько-совітські переговори стоять для Франції під ключем переговорів за совітські концесії. Нагляда до посту у становище Італії, яка сьогодні в цій справі виступає як власна левка, деякі флюктуаци-

в долі американських капіталістів а перше всього розвиток політ в Англії“. По думці інформації автора статті в „К. в.“ — совіти мають запропонувати Франції дві конкретні пропозиції: перше всього будову залізниць на південнім побережжю Криму і концесію на воздушну фільту Нижній Новгород-Казань, Симбірськ Самара, Царинин Астрахань.

Автор статті звертає увагу на велику пропаганду за совітами, яка виходить з французьких код, приготавану вприві і тільки хвилею здержану. Сенатор де Моні має готову книжку про Росію, яка у відповідній хвилі вийде на книгарських полицях. Словом — Франція не хоче залишитися позаду Італії та Англії в заходах за економічну користь, які усміхаються на Сході.

В справі переговорів і „узгоджень“ французько-совітських беруть участь і Чехи.

З нагоди незвано заключеного чесько-французького союзу „Газета варшавська“ пише про чеські заходи в справі здобуття ринку на Сході для своєїго промислу. „На шім — пише „Газ. в.“ — головною політичною остання форма чеського славнофілістства і в цій формі виходять такі заходи з тенденціями, які беруть верх в європейській політиці, тенденціями, які виходять з інтересу у нахил визнати совіти de jure“.

„Газ варш.“ огранічується до констатування фактів. Не дивлячись центральний вшепольський орган заангажований в пропаганді зближення до Чехословаччині.

Рідко й без обиняків пише на цю тему „Курер поранин“. „Актуальність є Москва, запризначена в Рапалло з Німеччиною, яка бажає

**Найсолідніше
 Найдешевше**
 прояс
::: ФУТРА :::
 Магазин „ГОРНОСТАЙ“
 вул. Пльчів АКАДЕМІЧНА 2

везанку на Франції та Польщі. З тією Москвою п. Бенеш хоче подрузити Францію, а „Темпс“ віддається на услуги цієї ідеї в інтересі капіталістів“.

Старенький краківський „Час“, констатуючи зріст совітських впливів, з призначенням згадує рухливий Бенеш і бідкається урядком авіапілєту Польщі на міжнародній арені. Віддає — пише „Час“ — авторитет Польщі на заграничній арені не стоїть так низько, як сьогодні. Вчислає неупіки Польщі за оті несправді і конклудує: „Сумний це підсумок, головне ж веди протиставити його успіхам енергійного і рухливого Бенеша“.

„Макликус“ „Мусимо занести яснє і визначне ставлення в російській kwestії. Розв'язання і проти нас чи то Англією, чи Францією (я грозить нам і одні і друге, якщо не потрафимо обоим), спричинить нам необхідний шкоде“. Одначе конретних пропозицій не подає. Найважче тільки зобов'язати себе мінімально заграничних справ. Це в найкращий спосіб і в польських денників не показався виступити в конкретім певном заході у теперішній момент. Відчувать люде в дчувають, що в кожній хвилі може з'явитися колосна на хвіл спіраліса в і польські сини в о польську можливість, одначе боять в гозирити про те, що ім робити в найгіршому випадку. Що більше! Не мають відваги констатувати, що ім грозить небезпека остатися на леду!

На манівцях відбудови.

Репарційне питання. — Внутрішній стан Німеччини. — Погляд М. Гардена. Вірители та довжники. — Ще раз Рура. — Зєднані держави Європи

Читасмо що-дняні телеграми та звістки про нові міжнародні комісії, комітети фінансових знавців, проекти економічного порозуміння — усі ті засоби, якими великі європейські держави мають намір поладнати конфлікти зрозжені останньою війною. Здається, немов би всі суть трудові діла тут звязана з рижницею цифр щодо яких поодинокі держави не в силі погодитись. Потреба економічної відбудови одної держави є тісно звязана з необхідністю добути на це гроші від иншої. Справа т. зв. „репарацій“, себто відшкодувань за ведену війну є одночасно питанням про можливість економічної відбудови.

Та ось дві великі держави не в силі ні платити ні самі реорганізуватись. Росія починає щойно дискусію про принципальну угоду щодо плачення довгів, а Німеччина не в силі від принципальної згоди перейти до практичного виконання своїх найкращих бажань. Велику економічну катастрофу на просторах бувшої російської імперії пове-

редила довга та кривава революція, яка стала безпосереднім розясненням стану держави, що дійшла до голоду. Але те, що сталося на протязі кількох місяців у Німеччині зачудувало всіх ще більше. Відомий німецький публіцист Максиміліан Гарден присвятив своєю причиня нинішньої економічної катастрофи велику статтю в якій з звичайною собі щирістю та безоглядністю заявляє, що повна некомпетенція провідників Німеччини завела добре зорганізовану державу у глухий кут. Але з другого боку, в аналогічній становищі находяться, на його думку, всі інші держави, які узяють собі, що розв'язка їх власних економічних та суспільних труднощів може прийти від вирішення питань покладених як домагання в останнім Версайським договорі.

Перш усього незвичайно цікаво навести зі статті Гардена факти, які дуже живо нагадують внутрішнє положення України підчас революції. Нані у Німеччині селянній втрапив довіря до гроша, а тим самим

**ПРАКТИЧНІ ДАРУНИ
 на ЯПНЦУ І Н. РІК**
 найелгантніші і найсолідніші строї
 „Величезний вибір моделей
 вечірних суконь“
 Послаї новісті кам'яток з най-
 більшим вибором порчат
„MAISON CHIC“
 174 вулиця СІМОНУСЬКА 1 2 4

до уряду. Врожай та добробут є в державі чималі, а проте влада не в силі розділити харчі так, щоби вони могли вистачити населенню. Праця хліборобства, яка вистачає на проживок трьох п'ятих всього населення, починає відмежовуватись від міста і селення не хоче продавати харчі, а замість хотати гроші „скуповує“ фортепiano, мотори, грамофони, килими, дорогі меблі, автомобілі, шовк, і всі інші панські витребеньки. А одночасно студенти не маючи кімнат, просліджують цілі ночі по шинках, доценти університету носять мішки з вуглем і діти та жінки вищих урядовців стають з мизерні швачками і ще чимсь сумнішими, і знову так: ніколи ще в Німеччині не було стільки розкошних-чайних предметів, контракти килина на доми, автомобіля, переполнених готелів та купельних місць, забав і стільки новоспечених багатів, яких масток не можна вже висловити в німецьких марках.

Щоби вирішити всі ці парадокси, багато розумних голів з усіх держав і з поля океану зіхалось до Німеччини. Усі вони знають нині одне: що Німеччина не в силі плати своїх довгів. Про це знав уже раніше Поингаре, коли подбав, щоби зайняти Руру. Але питання, як-щикавити міжнародних знавців, таке: чи Німеччина зможе звільнити свою фінансову спроможність за три або чотири роки? Таку можливість звязують з можливістю незвичайного зросту німецької продукції. Німеччина могла би дати своему населенню працю починаючи величезний вивіз товарів; але такий вивіз шкодив би інтересам тих держав, які є її вірителями. Щоби платити свої довги зі свого теперішнього біжнису (покищо зовсім пасивного), вона мусіла би відмовитись від закупу чоґонебудь за кордоном, з винятком найбільше необхідних первісних продуктів, а крім цього віднести свої дешеві експортвані товари так високо, що колиб їй удалось їх вивозити, то й тоді вони стали би нестерпні для інших держав. Треба ще й зважити те, що ніякій французькій уряд не може офіційно згодитись на зменшення німецького довгу, безпосередньо перед французькими виборами і не може прийняти в цій справі осуду міжнародної комісії знавців, які саме цього будуть домагатись.

Питання про висоту довгів і про скількість літ, на протязі яких Німеччина буде приневолена їх сплачувати (аж до 1950 р.!) став нині майже абстрактним. Навіть переможа багата Франція не може дозволити собі нині на підвищення платеж державним урядовцям. А тимчасом селення, що не в силі продавати свого винограду і крмар, що не має збуту на свій товар

малій рентиєр, який глядить на упадок фанка в порівнянні з англійським фунтом — усі вони починають хвилюватись і тратять рівновагу. Пересудом є що лихо ніщих держав лежить в неопознаний „проблемі відшкодувань“. Наявність ті, що не вели війни і не мають нічого платити, не мають чия жити. Не даремно дві третини Європи витрачало всі свої сили на знищення своїх сусідів на протязі чотирьох літ. Європа розбилася ні на народи, а яких одні не мають що продавати, а другі не мають за що купувати.

Розв'язка проблеми лежить, на думку М. Гарлена, між Па де Кале і Тевтобурзьким лісом: на території Рейну та Рурн одні з найбагатших просторів Європи. Цілі віки ведеться за ці простори боротьба народів та династій. Питання відбудови та економічного розвитку Бельгії, Франції та Німеччини залежить від того, чи цей старий спільний гордійський вузол, усі ці три держави в силі розв'язати у згоді, вгільно в домагаючому економічного розуму? Інакше є тільки одна можливість: загальна руїна. Коли промислова територія перестане бути предметом політичних інтриг та зазіхань, а стане під контролею Зєднених європейських держав, тоді найгостріші конфлікти зсезнуть як стій. Франція перестане лаятись за своє безпеченство (sécurité), Англія матиме певність, що Фінляндія не буде більше стратегічним пунктом для нападу на її острів. Америка може ввійти в союз у ролі судді над невтопленою промисловою територією без митових охорон, а якої всі три держави можуть користати. І тоді перед кожною з цих держав простягається ще нове обмежене поле праці у центрі та на Сході Європи, де кожний народ та кожна держава має підмоги з боку держав найбільше розвинених культурно та економічно.

Причину цього, що не всі що постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачув дехто в недостатч еквекутива. Це не вірно. Для нас національна марність і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж багнет чужого жандарма.

В. МУДРИЙ

Під знаком „неоголошених“

Пам'ятки до історії Українського Високого Шкільництва у Львові (Продовження.)

Проти такого ставлення справи виступили всі представники політичних партій та представники селянства. Дехто спитав, чому всі одностайно виступили проти того тоді, коли три чи чотири місяці обісля вислали петицію до сейму та сенату. А це тому, бо всі надіялися світлого вирішення східно-галицької справи на міжнародній арені. — Цеж було перед 14 березня. Та хоч не діялося перед 14 березня, той самий речник молоді говорив: „Не чекайте і не надійтесь, не приїде сюди Петрушеня на білому коні“. Дійшло до того, що деякі присутні політики прішли від обурення, чуючи таку мову „ухвалювача“, й злегка проти цього ноби й протестували. Деякі протестували заводи.

Вкінці дійшло до того, що не-вибраний ще Тимчасовій Кураторії Українських Високих Шкіл зоручено дбати про: 1) економічне забезпечення та вивінування Високих Шкіл, 2) поширювання ідеї українського Високого шкільництва шляхом пропаганди в краю і за границею, 3) об'єднування культурного європейського світу з невідрадним становищем українських

Українське приватне шкільництво у Сх Галичині.

(Продовження.)

IV. Промислові курси доповнюючі

при мужеській школі 7 кл. ім. Б. Гринченка вуля Городенська 95, існують з другий рік. — В шк. р. 1922/23 був упрямителем Я. Якевич, а в д. н. С. Біляк, о. Шитковський (Сорникеня), Кушніренко, Данилюк, Олійник і Калитак. Курси складалася з трьох клас — а саме: курсу прегот. якого з 55 учениками, I року 60 і II року 45 разом 169. — Наука тревала від вересня 1922 до кінця мая 1923. — Абсолютента удалжено святкову роздачу свідомств 2, червня 1923 р. і обдаровано їх нагородами пильності.

В шк. р. 1923/24 фреквенція зросла до 270 учеників в трьох відділах а саме на курсі з 90 учеників, на I, р. 80, на II, р. 60. — Цілому зборови уч. належить подяка за ширрий труд а ім. С. Білякови, Кали-тякови і о. Шитковському за безплатну працю. — Дехто нить к нечия потреба поділу школи і перенесення філії до середмістя.

V) Видавничча Комісія.

Для видавниччих слюв існувала Видавничча Комісія. Вона ділилася на дві секції: на секцію сєвєднього шкільництва і секцію всєа-роднього шкільництва. Крім цього для полегощування справ зібніших і для впровадження в життя ухвал Видавниччо Комісії утворена була т. зв. Мала Комісія, яка входила заравом у цілости в повну Видавниччу Комісію.

Комісія уложила широкій план праці. В плані було заспокоїти потреби як сєвєднього так всєа-роднього шкільництва. Була думка ви-давати також „Бібліотеку для мо-лодши сєвєдніх шкіл“, яка мала складатися передовк з переклада-них творів чужого письменства, а крім цього був план видавати та-кож „Бібліотеку для дітей нищих клас всєа-родніх шкіл“. Але цілий план мусів упасти наслідком до-рїжні. Зроблено тільки малу частинку з намченого плану.

Для сєвєдніх шкіл видало такі книжки: М. Возняк „Старе українське письменство“ 500 примірників, д-р Ост. Макарушка „Хрестоматія з творів Ксєнофонта“, 500 прим., о. Левицький „Бібліяна історія старого завіта“ 700 примірників, о. Левандзкий „Бібліяна історія нового завіта“, 700 прим., в друку

Ю. Рудницького „Deutsches Lesebuch“ для VI кл. гимн. Крім цього ухвилено видати в найближчому часі: Ю. Рудницького „Deutsches Lesebuch“ для VIII класи гимн. Ос. Ротпольського „Грєцькї вправи“ для IV і V кл. гимн. і Ів. Раковського „Соматодіогію“ для VI кл. гимн. Для всєа-родніх шкіл ухвилено ви-дати: Ом. Терлецького „Гєогрфію для V кл., д-р Оа. Тисовського Зо-ольогію і ботаніку та д-ра Р. Цє-гельського і д-ра М. Чайкїаського Фізику, хємію і мінералогію. Ви-дало шкільні друки й стїнний ка-лендар на 1924 рік. Усе другє мусі-ло відласти. І так залишено друку-вати наслідком фінансової неспро-можности: д-ра С. Рудницького „Гєогрфію України“, Кахникєвича „Товарознавство“ і о. Шитковсь-кого вдручну фізично політичну карту України — праці, які були зовсім готові до друку.

Г.) Педагог чна Бібліотека.

Від року йдуть заходи присту-пити до отворення Педагогичної Бібліотеки. У звідомленні минулого року згадано було, що Г. У. почи-нула вступні кроки в цьому напрямі. Сьогодня можемо сказати, що з лєм 1 січня 1924 р. Бібліотека без вїдана до публичного ужитку. Поміщена у величчх бібліотєчних шафак на сю ціль призначених, числиться бєля 4-ох тисяч томів. Скла-даються на се число як твори так і часовиски. Бібліотека розпадається на такі відділи: історія педагогїки, методика й дидактика, організація школи, дошкільне виховання, стисла філософія, шкільні підручники, народна освіта, видання для наро-ду. Твори на мовах: українській, російській, польській, німецькій, французькій та англійській.

Самє тепєр йдуть роботи що до введення поорядку. Для цієї ціли принято одну силу, котра в озна-чених годинах веде своєю працю, а від Нового Року буде вивозичати членам Т. зв. і членам наших учи-тельських зборів книжки до дому.

Як відносина позволяют, то бу-де завєдєна й читальня журналі і часовисів.

Зібрані деякі матеріали задля створення Українського Шкільного Музею чекають на пригожу пору і відповідне приміщення цього важ-ного культурного відділу.

„тайних“ Високих Шкіл у Львові під польською владою, 4) вироб-лення статут для майбутньої постій-ної Кураторії, 5) спількування в як найкоротшому часі сєвєднюю таку саму анкету, якій Кураторія пред-ложить до затвердження виробле-ний статут.

Як бачимо, то Кураторія не одержала мандату на легалізацію Українських Високих Шкіл, ані на роблення відповідних кроків у напрямі їх удержавлення польською владою. Крім цього вийшов вузєвським. Зводнєся до економіч-ного забезпечення, пропаганди та вироблення статуту. Важний висок молоді перелав, а представни-ки політичних партій побідили на-стільки, що робити акнебуль захо-ди в напрямі легалізації Високих шкіл Кураторії не доручено. Бо вона вважає це виключно своєю справою, паскрїзь політичною. Та не можна не підкрєслити і цього, що певну побїду через це віднесла і молодь, бо її становище, хоч бу-ло побороюване теоретично політи-ками, то практично вони не стара-лися дати ніякої річєво: розваки в даний мєнт, а казали ще трохи потерпіти, подождати і не спїшити-ся. Отже політики казали чєкати очевидячки рішення й східно-га-лицької справи. І тут то самє й починається моральний в тому ви-падку успіх молоді. Як побачимо далі, то вона пізніше віднесла шкловиту побїду.

На сам кєнець анкєти прилав

вибір тимчасової Кураторії. По важ-ких трудах та зусиллях її остато-чно вибрано. В її склад ввійшло 30 членів. Крім цього Кураторія одєр-жала мандат на випадок потреби кооптувати собі євє нових членів. Здавалося би, що молодь таки осягнула своє, бо найважчий тєгар забезпечування Високих Шкіл пере-сунуєся на плєч Кураторії, яка ма-ла „прїдбати вистарчанчі, постійні засоби“ на їх удержання від тої хвилі“. Крім цього Кураторія самє й була тим „окремим тілом, вибраним з представників цілого украї-нського громадянства“. Та, як по-бачимо, то все не так склалося, як бажалося.

III.

Нововибрана Кураторія укон-ституувалася, кооптувала деяких нових членів і приступила до праці. Були установлені референти для тих ділянок праці, які передбачені були для Кураторії інструкцією анкєти. Отже були референти: економіч-ний, пропаганди і статутовий. Ре-ференти творили собі відповідні комісії.

В склад Кураторії ввійшли лю-де рїжних політичних напрямків і угрупувань, як також такі, що з політикою не мали ніколи до діла, але всі вони тут не виступали в роді політиків чи безпар-тійних тільки в роді куль-турних діячів. Анкетя вибрала також двох представників „Галич-ко-руської організації“, які на

Г.) Організація.

З огляду на навал білужих, по-реважно шкільних і адміністратї-них справ ні Президія ні Головна Управа не могли організаційним справам присвєчувати стїльки часу, скїльки вони вимагали. Тому Голов-на Управа на своїому засіданні лєня 25. мая 1923 року ухвалила по-кликати до життя „Організа-ційну Комісію“, до якої увій-шли 12 членів.

Головна Управа на тому ж засі-данні долучила Комісії ініціативу у всіх ділянках організаційної праці, поширення числа членів У. П. Т. на ціле українське населєння, організацію Кружків, Складниць, Комітетів і т. п., організацію збірки 1% усіх бруutto доходів фізичних і правних осіб української нації на рік „Рідної Школи“ та організацію принагідних жертв і збірок на ту ціль і всякого рода пропаганду на рік „Рідної Школи“. Причини, що тамували організацію, були: брак статута, Польська влада покликуючися на змінені правно політичні умови від-казвала просьби о заснування нових Кружків У. П. Т., і тим самим від-бирала можливість поширїти органі-зацію. Далі байдушність нашой інте-лігентної верстви і на жаль — неро-зуміння ваги справи „Рідної Шко-ли“ не говорити вже у простолю-дина, але й у інтелїгента. Трєтє: не-достача у Кружків почуття спільної приналежности до одної Централі, взаїмної спільности у Кружків, не-одностайне діловодство Кружків; не-достачу фахових, досвідних ро-бітників та організації.

Організаційна Комісія опрацю-вала в рамках своєї компетенції по-дрібний план діяльности. Уложила „Правильник діяльности Орг. Комі-сії Рідної Школи У. П. Т.“, „Правиль-ник організаційно-фінансової діяльности Кружків Рідної Школи У. П. Т.“, „Інструкцію як заснувати нові Кружки У. П. Т.“, „Інструк-цію для організаторів і дїстраторів Кружків У. П. Т.“ та квєстїонар „Звїдомлений“ діяльности Старшини Кружка.

В дітях наша будуччина — на-ша доля і воля. Найкращє дбєє про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

(Продовження буде.)

